

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI MJERA IZ AKCIONOG PLANA ZA SMANJENJE NEGATIVNOG UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

-za period jun-decembar 2016.-

2017

Pripremili:

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, u saradnji sa:

- ✓ *Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja,*
- ✓ *Ministarstvom prosvjete,*
- ✓ *Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine,*
- ✓ *lokalnim samoupravama,*
- ✓ *opštinskim vodovodnim i kanalizacionim preduzećima,*
- ✓ *Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju,*
- ✓ *Upravom za inspekcijske poslove,*
- ✓ *Javnim preduzećem za upravljanje nacionalnim parkovima Crne Gore*
- ✓ *Javnim preduzećem za upravljanje morskim dobrom*
- ✓ *Institutom za biologiju mora*
- ✓ *Zavodom za statistiku Crne Gore-MONSTAT*

SADRŽAJ:

<i>I Uvod.....</i>	<i>4</i>
<i>II Kvalitet vazduha.....</i>	<i>5</i>
<i>III Kvalitet voda.....</i>	<i>7</i>
<i>IV Morski ekosistem.....</i>	<i>12</i>
<i>V Zemljište.....</i>	<i>14</i>
<i>VI Upravljanje otpadom.....</i>	<i>15</i>
<i>VII Biodiverzitet.....</i>	<i>22</i>
<i>VIII Buka u životnoj sredini.....</i>	<i>34</i>
<i>IX Radioaktivnost u životnoj sredini.....</i>	<i>36</i>
<i>X Zaključak.....</i>	<i>39</i>

Lista grafika:

<i>Grafik 1: Broj definisanih mjera po oblastima.....</i>	<i>39</i>
---	-----------

Lista tabela:

<i>Tabela 1: Kontrola eksploatacije materijala iz riječnih korita.....</i>	<i>7</i>
<i>Tabela 2: Pregled broja farmi i grla pojedinih rasa uključenih u program in situ očuvanja u 2016, koje su postvarile pravo na podsticaj.....</i>	<i>25</i>
<i>Tabela 3: Pregled mjera koje je preduzela inspekcija za vode-rijeka Lim.....</i>	<i>31</i>
<i>Tabela 4: Pregled mjera koje je preduzela inspekcija za vode-rijeka Cijevna.....</i>	<i>32</i>

Lista dijagrama

<i>Dijagram 1: Status realizacije mjera za koje je predviđena kontinuirana realizacija.....</i>	<i>40</i>
<i>Dijagram 2: Status realizacije mjera za koje je predviđeno da se realizuju tokom 2016.godine.....</i>	<i>40</i>

SPISAK SKRAĆENICA:

MORT-Ministarstvo održivog razvoja i turizma
MPRR-Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
MP-Ministarstvo prosvjete
MZ-Ministarstvo zdravlja
MF-Ministarstvo finansija
MUP-Ministarstvo unutrašnjih poslova
AZPŽS-Agencija za zaštitu prirode i životne sredine
ZHMS-Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju
UIP-Uprava za inspekcijske poslove
JPNP-Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore
JPMD-Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom
IBM-Institut za biologiju mora
IJZ-Institut za javno zdravlje
MONSTAT-Zavod za statistiku Crne Gore
CETI-Centar za ekotoksikološka ispitivanja
UV-Uprava za vode
HACCP-Hazard Analysis Critical Control Point (Analiza opasnosti kritične kontrolne tačke)
PPNOP CG-Prostorni plan posebne namjene za obalno područje Crne Gore

I

Uvod

Izveštavanje o stanju životne sredine u Crnoj Gori vrši se na godišnjem nivou, u okviru **Informacije o stanju životne sredine** koja sadrži prikaz stanja po segmentima (*vazduh, klimatske promjene, vode, morski ekosistem, zemljište, otpad, biodiverzitet, buka, hemikalije i radioaktivnost*), kao i **Predloga mjera i Akcionog plana** u cilju poboljšanja postojećeg stanja. Ministarstvo održivog razvoja i turizma (MORT) je u obavezi da Vladi Crne Gore *polugodišnje* podnosi Izveštaje o implementaciji usvojenog prijedloga mjera.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 01. IX 2016, usvojila **Informaciju o stanju životne sredine za 2015. sa Prijedlogom mjera za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu i Akcionim planom**.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 20.X 2016. usvojila Izveštaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu, koji je dao pregled realizacije mjera za period januar-jun 2016.godine.

Izveštaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu, koji sadrži podatke o sprovedenim aktivnostima na realizaciji mjera, u periodu jun-decembar 2016. pripremio je MORT, u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja (MPRR), Ministarstvom prosvjete (MP), Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine (AZPŽS), lokalnim samoupravama, opštinskim vodovodnim i kanalizacionim preduzećima, Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju (ZHMS), Upravom za inspeksijske poslove (UIP), Javnim preduzećem za nacionalne parkove Crne Gore (JPNP), Javnim preduzećem za upravljanje morskim dobrom (JPMD), Institutom za biologiju mora (IBM), Institutom za javno zdravlje (IJZ) i Zavodom za statistiku Crne Gore (MONSTAT).

Predmetni izvještaj sačinjen je na osnovu podataka dostavljenih MORT-u od strane gore navedenih organa koji su Akcionim planom za 2016. prepoznati kao nosioci određenih aktivnosti.

Izveštajem je obuhvaćeno **50 mjera** koje se odnose na sljedeće oblasti: *kvalitet vazduha, kvalitet voda, morski ekosistem, zemljište, upravljanje otpadom, biodiverzitet, buka i radioaktivnost u životnoj sredini*.

II) Kvalitet vazduha

*U oblasti kvaliteta vazduha u izvještajnom periodu bile su predviđene za realizaciju **4 mjere**. Od toga, realizovane su 3 mjere, a 1 je u fazi realizacije.*

Mjera 2.1: Potpuno uskladiti pravni okvir sa relevantnim zakonodavstvom EU u oblasti kvaliteta vazduha

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2016. od strane MORT.

Status: Realizovano

Nacionalnom strategijom za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena sa Akcionim planom za period 2016-2020. koju je Vlada usvojila u julu 2016. konstatuje se potpuna usklađenost sa ključnim pravnim aktima EU i predviđaju koraci daljeg usklađivanja sa propisima koje je EU nedavno usvojila ili je procedura njihovog donošenja u toku.

Mjera 2.2: Unaprijediti mrežu za praćenje kvaliteta vazduha kroz repozicioniranje mjernih mjesta gdje je to potrebno

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2016. od strane AZPŽS.

Status: Realizovano

U decembru 2016. izvršeno je izmještanje automatske stacionarne stanice za praćenje kvaliteta vazduha na reprezentativno mjesto u skladu sa kriterijumima iz Okvirne direktive o kvalitetu vazduha, sa lokacije „Skerlićeva“ na lokaciju „Gagovića imanje“. U toku je tenderska procedura za izbor konsultantske kuće koja će izraditi izvještaj o reviziji mreže za praćenje kvaliteta vazduha u okviru projekta IPA/2014/032-803.09/ME/AirQuality.

Mjera 2.3: Izraditi Studije o uticaju zagađenja vazduha na zdravlje ljudi na lokalnom nivou

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2016. od strane IJZ.

Status: Realizovano

Svjetska zdravstvena organizacija je u saradnji sa MORT, AZPŽS, Ministarstvom zdravlja (MZ), IJZ, i Centrom za ekotoksikološka ispitivanja (CETI), izradila *Studiju o uticaju zagađenja vazduha na zdravlje u Crnoj Gori* (za 3 opštine u kojima je monitoring pokazao najveće zagađenje u dosadašnjem periodu: Pljevlja, Nikšić i Podgorica). Autor studije je Dr Michal Krzyzanowski, ekspert Svjetske zdravstvene organizacije.

Takođe, u saradnji sa AZPŽS, krajem 2016, IJZ je učestvovao u implementaciji Indeksa kvaliteta vazduha u postojeći on-line sistem obavještanja stanovništva o kvalitetu vazduha u Crnoj Gori.

Mjera 2.4: Intenzivirati sprovođenje mjera propisanih Planovima kvaliteta vazduha za opštinu Pljevlja i opštinu Nikšić, kao i Glavni grad Podgoricu.

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2016. od strane MORT, AZPŽS i lokalnih samouprava.

Status: U toku je realizacija

Glavni grad Podgorica je uspostavio monitoring kvaliteta vazduha na 6 lokacija (po 1 u gradskim opštinama Tuzi i Golubovci i 4 na prometnim raskrsnicama u Podgorici). Mjerenja je sprovodio CETI i o tome sačinio izvještaj. Za 2017, obezbjeđena su sredstva u iznosu od €25.000, i u toku je pokretanje tenderske procedure.

Opština Pljevlja je u 2016. nastavila distribuciju ekološki prihvatljivijih goriva (briketi i peleti) po subvencionisanim cijenama. Po osnovu javnog poziva iz 2016. krajem decembra je isporučeno 208 tona briketa i 240 tona peleta. Ukupan iznos koji je izdvojen za pelet i briket u 2016. iznosi €247.813,92. U akciju je uključeno oko 750 domaćinstava.

Javna tribina o unaprijeđenju sistema praćenja kvaliteta vazduha u Pljevljima u organizaciji MORT, AZPŽS i Opštine Pljevlja, održana je 27. IX 2016, a 05. XII 2016. izvršeno je izmiještanje stacionarne stanice za praćenje na reprezentativno mjesto u skladu sa kriterijumima iz Okvirne direktive o kvalitetu vazduha sa lokacije „Skerlićeva“ na lokaciju „Gagovića imanje“.

Raspisan je tender za izbor izvođača radova za izgradnju gradske toplane i magistralnog cjevovoda za toplifikaciju Pljevalja sa podstanicom CES 1 (prva faza), koji je poništen u martu 2017. zbog neispravnosti prispjelih ponuda.

U okviru realizacije projekta "Čist vazduh za Crnu Goru", NVO „Green Home“ je organizovala 2 okrugla stola posvećena unaprijeđenju kvaliteta vazduha „Izazovi i rješenja u dostizanju ciljeva u oblasti kvaliteta vazduha u Crnoj Gori“ u Podgorici i „Predlozi mjera i alternativna rješenja problema zagađenosti vazduha u Pljevljima“.

U **opštini Nikšić** nije bilo aktivnosti na realizaciji navedene mjere.

III) Kvalitet voda

U oblasti kvaliteta voda u izvještajnom periodu bilo je predviđeno za realizaciju **9 mjera**. Od toga, **7 mjera koje je neophodno realizovati 6 se u kontinuitetu sprovodi dok sa realizacijom 1 mjere nije započeto**. Od **2 mjere** koje je bilo potrebno realizovati tokom 2016. **1 mjera je u fazi realizacije, a 1 nije realizovana**.

Mjera 3.1: Izraditi strategije zaštite voda, zaštite od voda i korišćenja voda

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2016. od strane Uprave za vode (UV), MPRR i MORT-a.

Status: U fazi realizacije

MPRR je pripremio Predlog Strategije upravljanja vodama za period 2016-2035. Dobijeno je mišljenje od Republike Hrvatske o namjeri učestvovanja u prekograničnom postupku strateške procjene za Strategiju upravljanja vodama, kao i mišljenje na Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

Mjera 3.2: Spriječiti nekontrolisanu eksploataciju materijala iz riječnih korita

Rok i nosioci: Aktivnosti na implementaciji ove mjere neophodno je kontinuirano sprovoditi od strane UIP.

Status: U fazi realizacije

UIP, tj. vodoprivredna inspekcija, kontinuirano sprovodi aktivnosti na realizaciji mjere u cilju sprječavanja nekontrolisane eksploatacije materijala iz riječnih korita.

Tabela 1: Kontrola eksploatacije materijala iz riječnih korita u periodu jun-decembar 2016.

Aktivnosti	
Izvršeno inspekcijskih pregleda:	182

redovnih inspekcijskih pregleda	137
kontrolnih inspekcijskih pregleda	18
inspekcijskih pregleda po inicijativi	27
Ukupan broj utvrđenih nepravilnosti za navedeni period:	31
Ukupan broj ukazivanja za navedeni period:	18
Ukupan broj rješenja za navedeni period:	2
Ukupan broj izdatih prekršajnih naloga za navedeni period:	9
Ukupan iznos novčanih kazni u €:	€1.460,00
Broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka:	/
Broj krivičnih prijava:	2

Izvor: UIP

Mjera 3.3: Unaprijediti program monitoringa voda koji bi bio u skladu sa preporukama i smjernicama Okvirne direktive o vodama.

Rok i nosioci: Akcionim planom za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu predviđeno je da aktivnosti na realizaciji ove mjere sprovede UV, MPRR, ZHMS i AZPŽS.

Status: Nerealizovano.

U izvještajnom periodu nije bilo aktivnosti na realizaciji ove mjere. Planirano je da se unaprijeđeni Program monitoringa voda završi do 2018.

Mjera 3.4: Uvesti određeni broj automatskih stanica za kontinuirano praćenje stanja kvaliteta voda

Rok i nosioci: Aktivnosti na implementaciji ove mjere je neophodno kontinuirano sprovoditi od strane UV, MPRR, ZHMS i AZPŽS.

Status: U fazi realizacije.

U izvještajnom periodu nije povećan broj automatskih stanica za praćenje stanja kvaliteta voda. Postoji jedna automatska stanica na Skadarskom jezeru na Vranjini koja prati 7 pokazatelja kvaliteta. Planira se instalacija na izlaznim profilima Lima, Tare, Ćehotine i Ibra, kao i na Skadarskom jezeru (Ckla) i Bojani.

Što se tiče praćenja redovnog stanja kvantiteta voda, ZHMS raspolaže sa 26 automatskih hidroloških i 4 mareografske stanice, koje kontinuirano bilježe vodostaje, a prenos podataka ide putem GPRS i GSM. U decembru 2016, iz sredstava ZHMS, izgrađena je i puštena u rad hidrološka stanica Bać na rijeci Ibru, koja predstavlja izlazni profil.

Mjera 3.5: Nastaviti s implementacijom Master plana odvođenja otpadnih voda Crnogorskog primorja i Prijestonice Cetinje i Strateškog master plana za kanalizaciju i otpadne vode u centralnom i sjevernom regionu Crne Gore, posebno u dijelu izgradnje PPOV i sanacije postojeće kanalizacione infrastrukture

Roki nosioci: Aktivnosti na implementaciji ove mjere je neophodno kontinuirano sprovoditi od strane lokalnih samouprava i MORT.

Status: U fazi realizacije.

U izvještajnom periodu radilo se na sljedećim projektima:

- Izgradnja kanalizacione mreže-dio mreže koji se finansira iz IPA 2011 na Cetinju. Vrijednost ugovora je €2.7 miliona;
- Izgradnja kanalizacione mreže Gruda Donje Polje- dio mreže koji se finansira iz IPF MW. Vrijednost ugovora je €696.283;
- Izgradnja sistema za tretman mulja na tršćanim poljima u Mojkovcu. Vrijednost projekta je €250.000.

U izvještajnom periodu potpisani su ugovori za realizaciju sljedećih projekata:

- „Projektovanje i izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpanih voda u opštini Berane-Lot 1“ u iznosu od €6.101.739,29;
- “Rekonstrukcija i izgradnja kanalizacione mreže u opštini Berane–Lot 2“ u iznosu od €4.881.918,44;
- „Projektovanje i izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u naselju Vranjina“. Donatorski ugovor potpisan je 12. X 2016. između Centra za međunarodnu saradnju Slovenije (CMSR) i MORT. Vrijednost ugovorenih radova iznosi €245.000, od čega je 50% donacija, a 50% obaveza Crne Gore kroz kapitalni budžet za 2016. i 2017.

Takođe, tokom 2016. nastavljena je realizacija velikog broja infrastrukturnih projekata koji imaju višegodišnji karakter (postrojenja za tretman otpadnih voda u Pljevljima, Herceg Novom, Šavniku i kanalizacione mreže u Herceg Novom, Baru, Bijelom Polju i sl.).

Mjera 3.6: Uspostaviti zakonom propisane zone sanitarne zaštite

Roki nosioci: Aktivnosti na implementaciji ove mjere je neophodno kontinuirano sprovoditi od strane lokalnih samouprava.

Status: U fazi realizacije.

U opštini Berane urađen je projekat za zone sanitarne zaštite vodoizvorišta Merića vrelo. U toku 2017. uradiće se projekat za Dapsićko i Manastirsko Vrelo.

U opštini Danilovgrad u toku je izrada Glavnog projekta za određivanje zona sanitarno-tehničke zaštite za izvorište „Oraška Jama“. Za ostala izvorišta, izrade Glavnih projekata zona sanitarne zaštite su planirane za 2017.

U opštini Kotor, Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora izradila je Elaborat za Morinjska vodoizvorišta.

U opštini Pljevlja, DOO „Vodovod“ izveo je radove na sanaciji i rekonstrukciji postojećih zaštitnih zona vodoizvorišta koja su u sastavu vodovodnog sistema Pljevalja. U skladu sa Zakonom o sanitarnim zonama, pristupilo se aktivnostima na potvrđivanju i obilježavanju II i III zone sanitarne zaštite vodoizvorišta.

Mjera 3.7: Implementirati HACCP (Hazard Analysis Critical Control Point-Analiza opasnosti kritične kontrolne tačke) u svim vodovodima

Izvještaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu, za period jun-decembar 2016

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji ove mjere sprovode se kontinuirano, a za nosioce realizacije određena su vodovodna i kanalizaciona preduzeća.

Status: U fazi realizacije.

U „**Vodovod i kanalizacija**“ Bar u izvještajnom periodu nastavljeno je sa implementacijom osnovnih načela HACCP plana, a u narednom periodu u planu je sertifikacija HACCP-a.

D.O.O. Vodovod "Bistrica" Bijelo Polje je u oktobru 2016. dobio sertifikat za HACCP sistem od Crnogorskog instituta za sertifikaciju i kvalitet, Podgorica.

DOO „Vodovod i kanalizacija“, Budva je tokom avgusta 2016. pristupio implementaciji HACCP standarda. Izabrana je konsultantska kuća i imenovan HACCP tim. Konsultanti su, u saradnji sa HACCP timom sagledali stanje na terenu i utvrdili neophodne uslove za implementaciju. Utvrđeno je da su svi objekti za proizvodnju i distribuciju pijaće vode u dobrom stanju i da je neophodno pribaviti sve građevinske i upotrebne dozvole od nadležnih organa. Ovaj postupak je u toku. Dobijanje sertifikata se očekuje do kraja 2017.godine.

„**Vodovod i kanalizacija**“ Berane je otpočeo sa uvođenjem HACCP-a u decembru 2016.

U „**Vodovod i kanalizacija**“ Herceg Novi, pripremljena je radna verzija HACCP procedura. Formulirana je radna lista analiza opasnosti i u toku je definisanje HACCP plana.

HACCP sistem u „**Vodovod i kanalizacija**“ Nikšić je implementiran i sertifikovan od strane ovlaštenog sertifikacionog tijela „Institut za sertifikaciju sistema" ICS iz Podgorice, broj ICS HACCP 0103 01003 14.

„**Vodovod i kanalizacija**“ Cetinje je u toku 2016. završio uvođenje HACCP sistema i ISO 9001. Sprovode se aktivnosti na principu poštovanja HACCP-a za određivanje CCT (kontrolnih kritičnih tačaka) u procesu hlorisanja vode. Izvršena je identifikacija aspekata životne sredine za sve procese vezano za emisije u vodu, otpad, zemljište, potrošnje sirovina i prirodnih resursa i potencijalne opasnosti od akcidenta. D.O.O "Vodovod i kanalizacija - Cetinje" nalazi se u fazi vrednovanja aspekata životne sredine, kao i određivanja značajnih aspekata, radi stavljanja pod kontrolu njihovog uticaja na životnu sredinu. Definirani su kriterijumi za vrednovanje svih identifikovanih aspekata. Određivanjem praga značajnosti aspekata doći će se do aspekata koji će ući u registar značajnih, i za njih će se raditi novi pojedinačni HACCP planovi.

DOO „Vodovod“, Pljevlja je u 2016. započeo sa aktivnostima na implementaciji HACCP-a i ISO 9001:2015. Imenovan je tim za implementaciju koji je uz pomoć angažovane konsultantske kuće sproveo potrebne aktivnosti kako bi se pomenuti standardi uspješno primijenili. Početkom 2017. završena je procedura i DOO „Vodovod“ je dobio sertifikat kojim se potvrđuje da je uspostavio i da primjenjuje HACCP sistem.

U „**Vodovod i kanalizacija**“ Kotor, u toku je implementacija HACCP-a.

"Vodovod i kanalizacija", Podgorica je implementirao i izvršio sertifikaciju HACCP sistema u martu 2016. Sertifikat je izdat 08. IV 2016. na period od tri godine. Nakon sertifikacije HACCP sistema, ovo Društvo je direktno pristupilo implementaciji i sertifikaciji standarda ISO 22000:2005 – Standard za menadžment bezbjednosti hrane (Food safety management) koji za osnovu ima principe HACCP sistema samokontrole. Na osnovu zapisnika tima ocjenjivača sertifikacionog tijela koja su izvršila provjeru usklađenosti zahtjeva implementiranog standarda, sertifikaciona komisija je 28. IX 2016. donijela odluku o izdavanju Sertifikata ISO 22000:2005 ovom Društvu. Sertifikat ISO 22000:2005 se odnosi na proces proizvodnje i distribucije vode za ljudsku upotrebu.

„Vodovod i kanalizacija“ Rožaje je implementirao HACCP sistem u oktobru 2016.

HACCP je implementiran u **„Vodovod i kanalizacija“ Tivat.**

Mjera 3.8: Izvršiti delineaciju vodnih tijela u Crnoj Gori

Rok i nosioci: Aktivnosti na implementaciji mjere potrebno je sprovoditi kontinuirano, a nadležni za sprovođenje su MPRR i UV.

Status: U fazi realizacije.

Aktivnosti su u toku. Delineacija vodnih tijela očekuje se do kraja 2018.

Mjera 3.9: Obezbjedivanje podataka o kvalitetu voda kao i hidroloških podataka za vodotoke koji nijesu obuhvaćeni redovnim sistemom monitoringa

Rok i nosioci: Aktivnosti na implementaciji mjere potrebno je sprovoditi kontinuirano, a nadležni za sprovođenje su MPRR i ZHMS.

Status: Nerealizovano.

Podaci o kvalitetu voda obezbjeđuju se samo iz redovnog programa (13 vodotoka, 3 jezera i obalno more, 6 podzemnih bunara-ukupno 69 mjernih mjesta). Takođe, i hidrološki podaci se obezbjeđuju samo iz redovnog monitoringa.

IV) Morski ekosistem

*U oblasti morskog ekosistema u izvještajnom periodu bile su predviđene za realizaciju **2 mjere** koje je potrebno u kontinuitetu realizovati, i iste se sprovode.*

Mjera 4.1: Nastaviti s praćenjem morskog biodiverziteta i istim obuhvatiti sve grupe organizama

Rok i nosioci: Aktivnosti na implementaciji mjere potrebno je sprovoditi kontinuirano, od strane AZPŽS, MORT-a i Instituta za biologiju mora (IBM).

Status: U fazi realizacije

U skladu sa članovima 38 i 39 Zakona o morskom ribarstvu i marikulturi („Sl. list CG“, br. 56/09) u izvještajnom periodu, IBM sproveo je sljedeće aktivnosti:

Monitoring i analiza ulova malog obalnog ribolova na Crnogorskom primorju. Mjesečnom dinamikom, iz 4 crnogorske luke, putem intervjua od ribara se uzimaju podaci o ulovu alatima koji se koriste u malom obalnom ribolovu. Istovremeno, iz ulova se uzimaju uzorci najzastupljenijih ekonomski važnih vrsta morskih organizama radi određivanja bioloških karakteristika.

Monitoring i analiza ulova kočarskih brodova u 3 crnogorske luke (Budva, Bar, Herceg Novi) putem intervjua sa vlasnicima brodova. Uzimaju se uzorci ciljanih vrsta radi biološke analize u laboratoriji za ihtiologiju i morsko ribarstvo IBM.

Istraživanje demerzalnih resursa na kontinentalnoj podini i padini (dubine 50-750m) u okviru programa MEDIS (Monitoring kočarskih resursa u Mediteranu), u crnogorskim vodama odrađen je u periodu 01.-03. VIII 2016. na 10 pozicija. Podaci sa ovih istraživanja obrađivani su u Institutima u Bariju i Kotoru u periodu septembar-decembar 2016.

Monitoring i biomonitoring kvaliteta vode za marikulturu i procjenu prirodnih resursa školjaka u Bokokotorskom zalivu je program koji se sprovodi od 2009. na

osnovu člana 88 Zakona o morskom ribarstvu i marikulturi („Sl. list CG“, br. 56/09) i Strategije razvoja ribarstva Crne Gore. U okviru ovog programa rade se redovna uzorkovanja morske vode na ukupno 11 uzgajališta školjki i ribe u Bokokotorskom zalivu koje podrazumijevaju: monitoring mikrobioloških parametara morske vode, monitoring fitoplanktonske komponente, monitoring fizičko-hemijskih parametara morske vode i analiza nutrijenata.

Mjera 4.2: U skladu sa nacionalnim zakonskim odredbama prostornog planiranja i Nacionalnom strategijom integralnog upravljanja obalnim područjem primjenjivati odredbu zabrane gradnje 100 m od obale

Rok i nosioci: Aktivnosti na implementaciji mjere potrebno je sprovoditi kontinuirano, od strane MORT-a i lokalnih samouprava.

Status: U fazi realizacije

Predlog za uspostavljanje obalnog odmaka dostavljen je obrađivaču Prostornog plana posebne namjene za obalno područje Crne Gore (PPNOP CG).

V) Zemljište

*U oblasti zemljišta u izvještajnom periodu za realizaciju bile su predviđene **2 mjere** koje su realizovane.*

Mjera 5.1: Nastaviti sa realizacijom monitoringa zemljišta jer se njime detektuju, između ostalog, osnovni »proizvođači« POPs (dugotrajni perzistentni zagađivači) u životnoj sredini u cilju njihove redukcije do eliminacije iz ekosistema u predviđenom roku.

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere neophodno je sprovoditi kontinuirano, od strane AZPŽS.

Status: Realizovana

Monitoring zemljišta kontinuirano se sprovodi, u skladu sa Programom monitoringa zemljišta. Izvještaj o sprovedenom monitoringu za 2016. biće sastavni dio Informacije o stanju životne sredine za 2016, koju Vlada usvaja u III kvartalu 2017.

Mjera 5.2: Obezbijediti zakonske propise, usklađene sa EU direktivama, kojim bi se jasno definisale sve vrste zemljišta (prije svega prema njihovoj namjeni) i regulisalo upravljanje istim. U skladu s tim, obezbijediti kvalitetniji monitoring zagađenja zemljišta kroz obezbjeđivanje zakonski definisanih koncentracija zagađujućih supstanci za svaku propisanu vrstu zemljišta.

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere neophodno je sprovoditi kontinuirano, od strane MPRR.

Status: Realizovana

Mjera je realizovana kroz izradu novog Zakona o poljoprivrednom zemljištu.

VI) Upravljanje otpadom

*U oblasti upravljanja otpadom u izvještajnom periodu bilo je predviđeno za realizaciju **6 mjera**. Od toga, **5 mjera** koje je neophodno realizovati u kontinuitetu se sprovode, dok je **1 mjera** koju je bilo potrebno realizovati tokom 2016. u fazi realizacije.*

Mjera 6.1: *U cilju uklanjanja i sanacije neuređenih odlagališta potrebno je, pored obezbjeđivanja finansijskih sredstava, pripremiti i odgovarajuću dokumentaciju, planove za odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000m³, a za odlagališta čija je zapremina veća od 1000m³ neophodno je uraditi projekte sanacije*

Rok i nosioci: *Aktivnosti na implementaciji mjere potrebno je sprovoditi kontinuirano, od strane lokalnih samouprava.*

Status: *U fazi realizacije*

U **opštini Andrijevice** u toku je priprema planova za sanaciju neuređenih odlagališta od 100 do 1000 m³.

U **opštini Bar**, počeli su radovi na sanaciji i rekultivaciji nesanitarnog odlagališta komunalnog otpada „Čafe“ izdavanjem građevinske dozvole za izvođenje radova u decembru 2016. Radovi bi trebalo da budu završeni do kraja 2017. U opštini Bar ne postoje druge nelegalne deponije gdje se sistematski odlaže otpad.

U **opštini Berane**, započeta je realizacija projekta sanacije odlagališta Vasove vode u Beranselu. U toku je revizija Glavnog projekta. Završena je prva faza sanacije koja uključuje kanalisanje Lučkog potoka. Takođe, JP „Komunalno“ će u sklopu svojih aktivnosti izvršiti sanaciju odlagališta ispod 100 m³, dok će plan za odlagališta od preko 100 m³, i projekat sanacije odlagališta preko 1000m³ biti uključeni u Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom.

U **opštini Bijelo Polje**, napravljen je Katalog nelegalnih odlagališta otpada kao prilog Lokalnom planu upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom 2016-2020. Katalog sadrži GPS lokacije nelegalnih odlagališta sa svim informacijama o količini, strukturi i vrsti otpada, mogućim načinom sanacije, fotografijama i napomenama za svaku

lokaciju. S obzirom da nijedno nelegalno odlagalište ne prelazi zapreminu preko 1000m³ nije bilo potrebe za izradom projekata sanacije.

U **Prijestonici Cetinje** preduzete su aktivnosti na realizaciji projekta sanacije nesanitarnog odlagališta "Vrtijeljka". U decembru 2016. izabran je izvođač po principu Žuta knjiga i revident za sanaciju neuređenih odlagališta „Vrtijeljka“. Procijenjena vrijednost projekta sanacije (obuhvata troškove izgradnje, nadzora nad izvođenjem radova i izrade projektne dokumentacije) iznosi oko €2 miliona. Za izradu Glavnog projekta, radove na sanaciji odlagališta, kao i nadzor nad izvođenjem radova opredijeljena su sredstva iz OPRD 2012-2013 (Operativni program za regionalni razvoj).

U **opštini Danilovgrad**, finansijska sredstva koja su potrebna za uklanjanje i sanaciju neuređenih odlagališta čija zapremina iznosi 100–1000m³ su obezbijeđena, i ista su sanirana. Na području opštine Danilovgrad nema evidentiranih nelegalnih odlagališta čija je zapremina veća od 1000 m³.

Na teritoriji opštine **Herceg Novi** postoji određeni broj neuređenih odlagališta na kojima se odlažu različite vrste otpada (komunalni, opasni otpad, građevinski otpad i dr.). Projekti sanacije za postojeće 2 deponije, čije su zapremine veće od 1000m³ još uvijek nijesu urađeni.

Opština Kolašin je uradila popis nelegalnih odlagališta sa planom njihove sanacije koji će biti uvršten u Lokalni plan upravljanja otpadom za period 2016-2020. Najveći prostor koji je potrebno sanirati je prostor privremenog skladištenja otpada u mjestu Bakovići (preko 1000m³).

U **opštini Kotor** nije pripremana navedena dokumentacija. Međutim, DOO „Komunalno Kotor“ redovno izvodi radove na sanaciji i uklanjanju neuređenih odlagališta. Još tokom 2013. komisijski su popisana sva nelegalna odlagališta. Neka manja odlagališta su uklonjena, a trenutno se razmatra mogućnost sanacije većeg odlagališta sa prerađenim kanizacionim muljem.

U **opštini Mojkovac** nije bilo aktivnosti iz razloga jer ne postoje odlagališta zapremine 100-1000m³, a odlagalište zapremine preko 1000m³ služi za privremeno skladištenje koje ostaje u funkciji do rješavanja problema odlaganja otpada na regionalnom nivou.

Izrada potrebne projektne dokumentacije za projekat sanacije privremenog skladišta komunalnog otpada „Jagnjilo“ sa teritorije **opštine Pljevlja** je u završnoj fazi. U Lokalnom planu upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom navedena su neuređena odlagališta i mjere za sanaciju i rekultivaciju istih.

U **opštini Plužine** u neposrednoj blizini pilane „Brezna“ postoji neuređeno odlagalište otpada koje je po Lokalnom planu upravljanja otpadom, predviđeno za sanaciju. Ostala neuređena odlagališta imaju zapreminu ispod 100 m³.

U budžetu **Glavnog grada Podgorica** za 2017, opredijeljeno je €40.000 za sanaciju neuređenih odlagališta, na prostoru Glavnog grada i gradskih opština Golubovci i Tuzi. Lokalnim planom upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom za period 2016-2020. dat je pregled većih neuređenih odlagališta koja će se sanirati u narednom periodu. Takođe, sačinice se plan sanacije za određena neuređena odlagališta, u sklopu finansijskih sredstava opredijeljenih za ovu namjenu.

Programom za 2017. planirano je da se sakupi i odveze kabasti i drugi otpad sa javnih površina, gdje su uglavnom prisutna odlagališta kapaciteta ispod 100m³ i za ove namjene su u budžetu Glavnog grada opredijeljena sredstva.

U **opštini Šavnik** dopunjeni su urbanističko-tehnički uslovi za sanaciju neuređenog odlagališta „Zauglina“, urađeno je Idejno rješenje projekta njegove sanacije i zatvaranja u kojem su predviđene 3 varijante moguće sanacije, a odabir najpovoljnije varijante je u toku.

U **opštini Tivat**, kada je riječ o odlagalištu zapremine veće od 1000 m³, za zatvoreno odlagalište Sinjarevo treba uraditi projekat sanacije kroz koji će biti definisane sve potrebne radnje za njegovu propisnu sanaciju i iskazan iznos finansijskih sredstava potrebnih za njegovu realizaciju. Za Grabovac je JP „Regionalni vodovod“ izradio projekat sanacije u martu mjesecu 2006. godine.

Opština Žabljak je donijela Plan upravljanja otpadom 2016-2020. U Planu su navedena neuređena odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000m³, kao i plan njihove sanacije. Za postojeće odlagalište komunalnog otpada urađena je projektna dokumentacija i započeto izvođenje radova u cilju saniranja istog.

Mjera 6.2: Potrebno je da lokalne samouprave pripreme Lokalne planove upravljanja otpadom i da u okviru istih, u cilju organizovanja selektivnog sakupljanja otpada, pripreme planove selektivnog sakupljanja otpada u okviru urbanih i ruralnih cjelina

Rok i nosioci: Aktivnosti na implementaciji mjere potrebno je sprovesti tokom 2016. od strane lokalnih samouprava.

Status: U fazi realizacije

Skupština opštine Andrijevice je na sjednici održanoj 26. XII 2016. donijela Plan upravljanja otpadom („Sl.list CG-opštinski propisi“, br. 52/16) i shodno istom će primjenjivati i selektivno sakupljanje otpada.

Sekretarijat za uređenje prostora, komunalno-stambene poslove i zaštitu životne sredine **opštine Bar** je pripremio Plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom u opštini Bar i na isti dobio saglasnost MORT.

Skupština opštine Berane je na sjednici održanoj 22. XII 2016. donijela Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom 2016-2020. („Sl.list CG-opštinski propisi“, br. 52/16).

Skupština opštine Bijelo Polje je 30. XII 2016. donijela Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom za period 2016-2020.

Opština Budva je izradila Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom za period 2016-2020. i u toku je usaglašavanje sa MORT.

Donešen je Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom **Prijestonice Cetinje** za period 2016.-2020. („Sl.list CG-opštinski propisi“, br. 53/16).

Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom **opštine Danilovgrad** za period 2016-2020. donešen je na sjednici održanoj 27. XII 2016. („Sl.list

CG-opštinski propisi”, br. 2/17). U okviru istog je definisan program selektivnog sakupljanja otpada u okviru urbanih i ruralnih cjelina.

Urađen je Predlog Plana upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom 2016-2020. za **opštinu Herceg Novi**, koji je stavljen u skupštinsku proceduru na donošenje. Predlog plana usaglašen je sa Državnim planom upravljanja otpadom i dobio je saglasnost MORT-a.

Opština Kolašin je dobila saglasnost MORT na Plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom (2016-2020). U planu postoji predlog za način selektivnog sakupljanja otpada koji će biti formalizovan usvajanjem posebne odluke u lokalnom parlamentu.

U toku je izrada Lokalnog plana upravljanja otpadom za **opštinu Kotor** i usaglašavanje istog sa MORT.

Skupština opštine Mojkovac na sjednici održanoj 29. XI 2016. donijela je Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom za period 2016-2020 („Sl.list CG-opštinski propisi”, br. 48/16).

U toku je usaglašavanje Lokalnog plana upravljanja otpadom za **opštinu Nikšić** sa sugestijama i primjedbama dostavljenim od strane MORT.

Skupština opštine Petnjica je na sjednici održanoj 15. XI 2016. donijela Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom za period 2016-2020 („Sl.list CG-opštinski propisi”, br. 46/16).

Skupština opštine Plav je na sjednici održanoj 7. XI 2016. donijela Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom za period 2016-2020. („Sl.list CG-opštinski propisi”, br. 46/16).

Opština Pljevlja je pripremila Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom. Dobijena je 28. XI 2016. saglasnost MORT-a. Održana je javna rasprava i krajem februara 2017. je uvršten u dnevni red Skupštine opštine Pljevlja na usvajanje.

Skupština opštine Plužine je na sjednici održanoj 29. XII 2016. donijela Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom za period 2016-2020.

Skupština Glavnog grada donijela je Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom grada na sjednici održanoj 22. XII 2016. („Sl.list CG-opštinski propisi”, br. 51/16).

Opština Rožaje je pripremila Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom za period 2016.-2020. i na isti je dobijena saglasnost MORT-a.

Urađen je Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom za **opštinu Šavnik** za period 2017-2020 i na isti je dobijena saglasnost MORT-a.

U toku je javna rasprava za Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom **opštine Tivat**.

Opština Ulcinj je pripremila Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom za period 2016.-2020. i na isti je dobijena saglasnost MORT-a.

Skupština opštine Žabljak je na sjednici održanoj 28. XII 2016. donijela Plan upravljanja otpadom 2016-2020. Planom je utvrđen način i program selektivnog sakupljanja otpada.

Mjera 6.3: Izgradnja reciklažnih dvorišta, u skladu sa Državnim planom upravljanja otpadom

Rok i nosioci: Aktivnosti na implementaciji mjere potrebno je sprovesti kontinuirano, od strane lokalnih samouprava.

Status: U fazi realizacije

Izgradnja reciklažnog dvorišta u **opštini Bijelo Polje** je planirana Lokalnim planom upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom 2016-2020.

U toku je tender za izradu Glavnog projekta izgradnje reciklažnog dvorišta sa sortirnicom u **opštini Berane**.

Građevinski radovi na reciklažnom dvorištu u **Danilovgradu** su završeni, ali dvorište još uvijek nije opremljeno da bi služilo za odlaganje, selektovanje i obradu sakupljenog otpada.

U **opštini Herceg Novi**, u Meljinama je u funkciji reciklažno dvorište (u okviru transfer stanice), koje je izgrađeno 2009. Postoji potreba za još dva takva dvorišta u opštini.

Državnim planom upravljanja otpadom, u **opštini Kolašin** predviđena je izgradnja manjeg reciklažnog dvorišta, u vrijednosti od oko €80.000. U toku je faza projektovanja. Zajednička transfer stanica je predviđena za opštine Mojkovac i Kolašin.

Na teritoriji **opštine Kotor** postoji reciklažno dvorište na prostoru nekadašnje deponije "Lovanja".

U **opštini Mojkovac** u toku je izrada projekta transfer stanice sa reciklažnim dvorištem. Nakon njihove izgradnje i izgradnje regionalnog reciklažnog centra, steći će se uslovi za selekciju i obradu otpada u skladu sa EU standardima.

U skladu sa Državnim planom upravljanja otpadom, **Opština Pljevlja** je u kapitalnom budžetu za 2016. planirala sredstva za izradu projekta za reciklažno dvorište sa sortirnicom i transfer stanicom. U toku je izrada Glavnog projekta koji se finansira iz državnog budžeta.

Tokom 2017. u **Glavnom gradu Podgorici** planirana je izgradnja šestog reciklažnog dvorišta. Za izgradnju i opremanje ovog komunalnog objekta opredijeljena su sredstva u budžetu Glavnog grada u iznosu od €150.000.

U **opštini Rožaje** u toku je izrada Glavnog projekta reciklažnog dvorišta u skladu sa Državnim planom upravljanja otpadom.

U **opštini Žabljak**, izgrađeno je reciklažno dvorište i transfer stanica. U toku su pripreme koje podrazumijevaju obezbjeđivanje neophodnih uslova i edukaciju radne snage za stavljanje u funkciju istog.

Mjera 6.4: Organizovati javne kampanje u cilju oblikovanja javnog mnjenja i pripreme građanstva na ispunjenje zakonskih obaveza Crne Gore kada je u pitanju selektivno odvajanje otpada

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovesti kontinuirano, od strane MORT i lokalnih samouprava

Status: U fazi realizacije

Konkretno korake u pogledu jačanja svijesti po pitanju selektivnog sakupljanja otpada **opština Bijelo Polje** preduzela je kroz projekat „Razmisli, i otpad je resurs“ koji sprovodi sa MORT-om, i koji ima za cilj podizanje svijesti o novom načinu odlaganja i primjenu tzv. sistema dvije kante (suva i mokra). U projekat je uključeno i komunalno preduzeće „Lim“ iz Bijelog Polja koje je dužno odvoziti i dalje plasirati selektovani otpad.

U **opštini Berane** je realizovan niz aktivnosti s ciljem podizanja nivoa ekološke svijesti kada je u pitanju selektivno odvajanje otpada, uključujući i niz akcija i predavanja za učenike na tu temu.

U **opštini Budva**, tokom izvještajnog perioda u osnovnim školama organizovane su tribine na temu selektivnog odvajanja otpada. Sprovedeno je selektivno sakupljanje kartona, plastike i limenki.

U **opštini Herceg Novi**, navedena aktivnost sprovodi se u domenu programskih aktivnosti DOO „Čistoća Herceg Novi“, za predškolsku i školsku populaciju i obuhvaćene su sve škole. Plan opštine je da, u saradnji sa NVO-ima i istaknutim građanima, kroz sredstva elektronskih medija u opštini i kroz informisanje građana i turista značajnije poboljša ovaj segment u narednom periodu kroz osmišljavanje aktivnosti svih relevantnih struktura u pravcu podizanja javne svijesti o potrebi selektivnog odlaganja otpada. Aktivnosti su predviđene i Predlogom Lokalnog plana upravljanja otpadom.

Opština Kolašin u saradnji sa JP „Komunalno“ i NVO-ima koje se bave pitanjima zaštite životne sredine vrši edukaciju stanovništva o selektivnom odlaganju otpada.

Opština Pljevlja je, u saradnji sa MORT, organizovala javne kampanje i radionice na temu selektivnog sakupljanja otpada.

Opština Plužine redovno informiše građane putem web sajta opštine, oglasnih tabli, brošura i letaka koji se dijele građanima, kao i u sklopu akcije „Neka bude čisto“ koju sprovodi Javno komunalno preduzeće Plužine.

U **opštini Rožaje**, ova aktivnost se sprovodi svakodnevno kroz informativne razgovore sa građanstvom, medije, obrazovne institucije i dr.

Opština Tivat i preduzeće „Komunalno“ D.O.O sprovode javne kampanje kada su u pitanju pripreme građana u cilju sprovođenja selektivnog sakupljanja otpada, o čemu se građani obavještavaju i putem web sajta opštine.

Mjera 6.5: Nastaviti sa realizacijom projekta „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“ u saradnji sa Svjetskom bankom u cilju sanacije i remedijacije identifikovane 4 crne ekološke tačke na lokacijama: KAP, Brodogradilište Bijela,

Termo-elektrana Pljevlja i Rudnik „Šuplja stijena“ Pljevlja i rješavanja problema opasnog otpada na nacionalnom nivou

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovoditi kontinuirano, od strane MORT, Ministarstva ekonomije (ME), Ministarstva finansija (MF) i AZPŽS.

Status: U fazi realizacije

Ugovor o kreditu za projekat “Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje” koji se tiče remedijacije lokacija na kojima su deponije opasnog industrijskog otpada, i to: KAP, Jadransko brodogradilište Bijela, TE Pljevlja (deponija Maljevac) i Rudnik „Šuplja stijena“ (jalovište Gradac), potpisan je 10. X 2014. sa Svjetskom bankom.

U izvještajnom periodu, a na osnovu Glavnog projekta za remedijaciju tla lokacije Brodogradilišta Bijela, pripremljen je i 03. X 2016. od strane Međunarodne banke za obnovu i razvoj odobren Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu i društvo (ESIA) i Plan upravljanja životnom sredinom (EMP). Takođe, na osnovu pomenutog projekta urađen je i Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu (EIA), na koji je AZPŽS dala saglasnost 08. XI 2016. Međunarodni tender za izbor izvođača radova na čišćenju lokacije raspisan je 17. II 2017.

Mjera 6.6: Uložiti napore u iznalaženje rješenja za uspostavljanje mehanizama koji će obezbijediti efektivnu praksu dostavljanja podataka od strane relevantnih subjekata, kao i za kreiranje i vođenje kvalitetnih baza podataka u oblasti upravljanja otpadom.

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovoditi kontinuirano od strane AZPŽS i Zavoda za statistiku (MONSTAT-a).

Status: Realizovano (za izvještajni period, realizacija se nastavlja)

Na temelju već uspostavljenih mehanizama između MONSTAT-a i AZPŽS u cilju obezbjeđivanja efikasne prakse dostavljanja podataka od strane relevantnih subjekata, u periodu od juna do decembra 2016. u oblasti statistike otpada realizovana su sva istraživanja planirana Godišnjim planom zvanične statistike za 2016.

Na osnovu Zakona o upravljanju otpadom („Sl. list CG“, br. 64/11, 39/16), MORT je u 2016. sprovelo aktivnosti na donošenju *Pravilnika o metodologiji za utvrđivanje sastava i količine komunalnog otpada na teritoriji jedinice lokalne samouprave*. Dva predstavnika MONSTAT-a učestvovala su u izradi navedenog pravilnika.

VII)

Biodiverzitet

U oblasti biodiverziteta u izvještajnom periodu bilo je predviđeno za realizaciju 20 mjera. Od 16 mjera koje je neophodno realizovati u kontinuitetu 15 mjera se sprovodi, dok realizacija 1 mjere nije započeta. Od 4 mjere koje je bilo potrebno realizovati tokom 2016. 1 je realizovana, a 3 su u fazi realizacije.

Mjera 7.1: Usvojiti Aktove o proglašenju zaštićenih područja od strane lokalnih samouprava na čijoj teritoriji se nalaze zaštićena prirodna dobra: Poluostrvo Ratac sa Žukotrlicom, Plaža Jaz, Slovenska plaža, Bečićka plaža, plaža Sutomore, plaža Petrovac.

Rok i nosioci: Aktivnosti na implementaciji mjere su u nadležnosti lokalnih samouprava i rok za njihovu realizaciju je 2016.

Status: U fazi realizacije

Shodno Zakonu o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 06/14), Sekretarijat za uređenje prostora, komunalno-stambene poslove i zaštitu životne sredine opštine Bar je 18. II 2016. proslijedio MORT-u Nacrt Odluke o stavljanju pod zaštitu zaštićenog prirodnog dobra „Ratac sa Žukotrlicom“ i Nacrt Odluke o stavljanju pod zaštitu zaštićenog prirodnog dobra „Sutomorska plaža“, na davanje saglasnosti. Kako opština Bar nije sprovela procedure javne rasprave za studije i predloge odluka za proglašenje, nisu se stekli uslovi da MORT započne proceduru davanja saglasnosti.

Mjera 7.2: Uraditi reviziju statusa zaštićenih prirodnih dobara koja su proglašena prije stupanja na snagu Zakona o zaštiti prirode 2008. godine i za koja nijesu definisane granice i ostali podaci od značaja za upravljanje područjima

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji ove mjere su u nadležnosti MORT i lokalnih samouprava, koji su dužni da neophodne aktivnosti sprovede kontinuirano.

Status: U fazi realizacije

Opština Tivat je 2014. pristupila reviziji statusa i kategorije zaštićenog prirodnog dobra **Veliki gradski park**. Odlukom o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra Veliki gradski park u Tivtu („Sl.list CG – opštinski propisi“, br. 04/15) određena je vrsta spomenik prirode, III kategorija – značajno zaštićeno prirodno dobro lokalnog značaja, jedna zona zaštite sa režimom zaštite II stepena, koju ograničavaju njegove administrativne granice.

Mjera 7.3: Intenzivnije sprovoditi akcije i inspekcijske kontrole usmjerene ka krivolovcima na području Durmitora

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovoditi kontinuirano, od strane UIP i JPNP.

Status: U fazi realizacije

Služba zaštite JPNP je svakodnevno tokom 24h, bila prisutna na lokalitetima Škrka i Radovan Luka, gdje su vršeni poslovi fizičke zaštite i poslovi pružanja usluga posjetiocima (prenočište, kampovanje). Vršeno je stalno patroliranje preko Todorova i Dobrog dola, a u određenim slučajevima vršeno je i noćno dežurstvo. Služba zaštite je u okviru svojih aktivnosti konstantno na terenu pratila kretanje divljači, njihovo kondiciono i zdravstveno stanje. Prisustvom Službe zaštite na terenu, kao i aktivnostima u cilju staranja o divljači, ostvareni su svi preduslovi za odvracanje krivolova na prostoru NP „Durmitor“. Postignut je i zadovoljavajući stepen saradnje sa stanovnicima mjesnih zajednica (sela, zaseoka) u Parku, što značajno doprinosi ukupnoj zaštiti.

Mjera 7.4: Donijeti Akt o proglašenju Regionalnog parka Komovi za dio koji pripada teritoriji opštine Kolašin

Rok i nosioci: Rok za realizaciju mjere je 2016, a nadležne institucije su MPRR, MORT i opština Kolašin.

Status: U fazi realizacije

Na Predlog odluke o proglašenju regionalnog parka prirode „Komovi“ za opštinu Kolašin, MPRR je dalo mišljenje 08. X 2015. Uspostavljena je komunikacija između Uprave za šume (UŠ) i opštine Kolašin, kako bi se postigao dogovor oko svih lokacija u zoni budućeg regionalnog parka.

Skupština Glavnog grada Podgorice, u maju 2016. donijela je Odluku o osnivanju DOO "Regionalni park Komovi za teritoriju Glavnog grada" Podgorica ("Sl.list CG – Opštinski propisi, br. 24/16), nakon čega je ista na sjednici održanoj 29. VII 2016. donijela i Odluku o davanju saglasnosti na Statut DOO "Regionalni park Komovi za teritoriju Glavnog grada" Podgorica. Takođe u 2016. na tenderu je izabrana geodetska firma koja je izvršila identifikaciju granica Regionalnog parka i uradila Elaborat sa detaljnim prikazom granica na katastarsko-topografskim podlogama.

Mjera 7.5: Povećati izdvajanje sredstava za potrebe realizacije Programa monitoringa stanja biodiverziteta u Crnoj Gori

Izveštaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu, za period jun-decembar 2016

Rok i nosioci: Mjeru je neophodno realizovati kontinuirano, a nadležne institucije su MORT, AZPŽS i MF.

Status: U fazi realizacije

U odnosu na prethodnu godinu, došlo je do ukupnog povećanja finansijskih sredstava za Program monitoringa (za 2016. opredijeljena su sredstva u iznosu od €322.500, dok je za 2017. izdvojeno €330.000). Kada je u pitanju monitoring biodiverziteta, sredstva za realizaciju istog nijesu povećana u odnosu na prethodnu godinu.

Mjera 7.6: Ojačati kapacitete inspeksijskih službi i čuvarskih službi kako u pogledu tehničke opremljenosti, tako i u pogledu kadrovskih kapaciteta.

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovesti kontinuirano od strane UIP i JPNP.

Status: U fazi realizacije.

U NP "Durmitor" u Službi zaštite, tokom izvještajnog perioda zaposlen je 1 nadzornik.

U sastavu ekološke inspekcije ima 7 ekoloških inspektora, od kojih je 1 ekološki inspektor nadležan za oblast zaštite od zračenja, a ostali ekološki inspektori su nadležni za implementaciju svih ostalih zakona iz oblasti zaštite životne sredine. U 2016. nije bilo novih zapošljavanja u ekološkoj inspekciji. Neophodno je poboljšati i tehničku opremljenost inspekcije kroz obezbjeđenje dodatnih vozila.

Mjera 7.7: Zaštititi najmanje 10% obalnog područja

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovesti kontinuirano od strane MORT-a, lokalne samouprave i AZPŽS.

Status: U fazi realizacije.

U toku je odobrenje projekta "Promovisanje upravljanja zaštićenim oblastima kroz Integrisanu zaštitu ekosistema mora i priobalja na primorju Crne Gore" od strane GEF-a, u okviru kojeg će biti utvrđena područja za zaštitu koja su već definisana kroz prostorno-plansku dokumentaciju.

Mjera 7.8: Utvrditi metodologije za procjenu brojnosti populacija divljači angažovanjem stručnih organizacija i pojedinaca iz odgovarajućih stručnih oblasti (ornitolog, mamolog i dr)

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovesti kontinuirano od strane MPRR.

Status: U fazi realizacije.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o divljači i lovstvu propisano je donošenje predmetne metodologije u formi podzakonskog akta čija je izrada u toku, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za poslove zaštite životne sredine.

Mjera 7.9: Formirati banke gena biljnih i životinjskih vrsta koje su rijetke, zaštićene i kojima prijeti izumiranje.

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovesti kontinuirano od strane MPRR i Biotehničkog fakulteta (BF).

Status: U fazi realizacije.

Aktivnosti na sprovođenju mjera očuvanja i održivog korišćenja genetičkih resursa u stočarstvu (AnGR-Animal Genetic Resources) sprovode se u skladu sa Nacionalnim programom očuvanja i održivog korišćenja genetičkih resursa u poljoprivredi i Akcionim planom očuvanja i održivog korišćenja genetičkih resursa u poljoprivredi (mjera Agrobudžeta–očuvanje genetičkih resursa u poljoprivredi). Za stručnu realizaciju navedene mjere (dio koji se tiče genetičkih resursa u stočarstvu) zadužen je BF. Aktivnosti realizovane u periodu jula-decembar 2016. su sljedeće:

- Nastavljeno je sa monitoringom grla i farmi na kojima se gaje autohtone rase i sojevi domaćih životinja, a koja su prethodnih godina uključena u program *in situ* konzervacije. To su farme na kojima se gaji Buša – autohtona rasa goveda, zatim farme autohtonih rasa ovaca rase zetska žuja, sora, pivska pramenka i ljaba.
- Identifikacija i inventarizacija, uz preliminarnu morfološku karakterizaciju, novih grla u sklopu postojećih farmi, kao i na novim farmama. Na osnovu sprovedene inventarizacije u program *in situ* konzervacije uključene su nove farme autohtone rase goveda Buša, rase ovaca Sora i Pivska pramenka, te po prvi put domaći balkanski magarac.
- Fenotipska i genetička karakterizacija je sprovedena za populaciju magarca u Crnoj Gori i za neke autohtone rase ovaca sprovedena je u sklopu GENRES projekta koji se realizuje pod pokroviteljstvom CANU.
- Rad na ažuriranju nacionalne baze podataka za AnGR koja se vodi pri evropskoj bazi EFABIS.
- BF je godišnji Izvještaj podnio MPRR, a na bazi kojeg su novčani podsticaji (predviđeni Agrobudžetom) krajem novembra 2016. isplaćeni farmerima–uzgajivačima autohtonih rasa koji su uključeni u program *in situ* konzervacije.

Tabela 2: Pregled broja farmi i grla pojedinih rasa uključenih u program *in situ* očuvanja u 2016, koje su ostvarile pravo na podsticaj

Vrsta/rasa	Broj farmi	Broj grla	Premija po grlu
Ovce			
Žuja	2	138	15€/grlu
Sora	4	336	8€/grlu
Pivska pramenka	5	423	8€/grlu
Ljaba	1	93	8€/grlu
Goveda			
Buša	9	91	80€/grlu
Magarac	1	17	50€/grlu

Izvor: Biotehnički fakultet

Formiranje banke gena genetičkih resursa u stočarstvu podrazumijeva pored postojeće *in situ* konzervacije organizovanje i "ex situ" konzervacije. Iako banka životinjskih gena u punom smislu te riječi formalno nije uspostavljena, jer je to tehnički, tehnološki i finansijski vrlo zahtjevno, ipak su sakupljene određene kolekcije biološkog materijala

autohtonih i ugroženih rasa domaćih životinja, koje predstavljaju komponentu banke gena. U laboratoriji za molekularno-genetska istraživanja deponovani su uzorci: krvi, DNK, dlake i sličnog biološkog materijala.

Mjera 7.10: Obezbijediti finansijska sredstva za izradu Crvenih lista i knjiga

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere neophodno je sprovoditi kontinuirano od strane MORT, AZPŽS i MF.

Status: Nerealizovano.

U izvještajnom periodu jun-decembar 2016. nije bilo aktivnosti na realizaciji ove mjere.

Mjera 7.11: Sprječavanje nekontrolisanog lova i intenzivnija kontrola na Ljubišnji

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovoditi kontinuirano od strane MPRR i UIP.

Status: U fazi realizacije.

Aktivnost se sprovodi kontinuirano, saradnjom UIP-Odsjek za inspekciju šumarstva i lovstva i korisnika lovišta.

Mjera 7.12: Unaprijediti zakonski okvir za zaštitu biodiverziteta kroz izradu podzakonskih akata predviđenih Zakonom o zaštiti prirode

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere neophodno je sprovoditi tokom 2016. i 2017. od strane MORT.

Status: U fazi realizacije

Skupština je u julu 2016. donijela novi Zakon o zaštiti prirode. Pripremljena su 3 podzakonska akta kojima će se dodatno urediti pitanja koja se odnose na ekološku mrežu NATURA 2000, kao i pitanje prekogranične trgovine zaštićenim vrstama (CITES).

Mjera 7.13: Odrediti upravljača za sva zaštićena područja po svim kategorijama zaštite i kroz izradu planova upravljanja za sva zaštićena područja

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovoditi kontinuirano, a nadležni za realizaciju mjere su: MORT, JPNP, JPMD i lokalne samouprave.

Status: U fazi realizacije

U **Prijestonici Cetinje** u toku 2017. planira se izrada Studija zaštite za zaštićena prirodna dobra: Njegošev park i park „13jul“ na Cetinju. U toku je izrada Lokalnog plana zaštite životne sredine Prijestonice Cetinje 2017.-2021.

Opština Herceg Novi je u skladu sa planskom dokumentacijom i važećom zakonskom regulativom, na Skupštini opštine Herceg Novi, 04. XII 2015. donijela Odluku o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra „Predio izuzetnih odlika Savinska Dubrava“. Za upravljača je određeno preduzeće DOO „Komunalno-stambeno“ Herceg Novi. U toku je izrada 5-ogodišnjeg Plana upravljanja. U toku je izrada Studije zaštite za Regionalni park

Orjen, čije uspostavljanje je planirano planskom dokumentacijom, a koju radi AZPŽS. Predviđeno je da upravljač bude Agencija za razvoj i zaštitu Orjena.

U **opštini Kolašin** organizovano je upravljanje u okviru spomenika prirode "Botanička bašta planinske flore Dulovine", koja je u privatnom vlasništvu porodice Vincek. Nakon usvajanja Odluke o proglašenju Regionalnog parka prirode Komovi u lokalnom parlamentu, u saradnji sa Glavnim gradom Podgorica i opštinom Andrijevica, posredstvom UNDP-ja, radiće se na uspostavljanju upravljačkih struktura parka.

Dio **opštine Kotor** je uvršten na UNESCO-vu Listu i za upravljača je formiran Savjet za upravljanje područjem Kotora, čiji je osnovni zadatak realizacija Menadžment plana prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora.

U **opštini Plužine** su za sva zaštićena područja određeni upravljači. MORT je, tokom 2016, dalo saglasnost opštini Plužine na Plan upravljanja Regionalnim parkom „Piva“ za period 2016-2020.

U **opštini Pljevlja** planina Ljubišnja je predložena za Regionalni park, a Gradski park za spomenik prirode. U skladu sa Zakonom o zaštiti prirode („Sl.list CG“, br. 40/11) neophodno je uraditi Studiju zaštite, a Aktom o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra imenovaće se upravljač.

Nakon donošenja Odluke o određivanju upravljača spomenika prirode „Kanjona Nevidio“, značajno je unaprijeđen sistem upravljanja zaštićenim područjem u **opštini Šavnik**. Urađen je Nacrt Studije o uspostavljanju zaštićenog prirodnog dobra za prostor Sinjajevine, organizovana javna rasprava i okrugli sto. Takođe, urađen je Nacrt Odluke o proglašenju regionalnog parka „Dragišnica i Komarnica“ i završena je javna rasprava.

Odlukom Skupštine **opštine Nikšić** na sjednici održanoj 27. VI 2014. o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra spomenik prirode "Gornjepoljski vir" za upravljača određen je Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine Opštine Nikšić („Sl. list CG“, br. 20/14, Opštinski propisi). Za ostala dva zaštićena objekta prirode, park-šumu Trebjesa i Arboretum u Grahovu Skupština opštine Nikšić, na sjednici održanoj 31. III 2003, donijela je Odluku o formiranju Odbora za zaštitu pomenutih objekata, kao posebnih tijela. U skladu sa Zakonom o zaštiti prirode, izrađena je radna verzija Odluke o određivanju upravljačkih struktura Spomenika prirode Arboretum u Grahovu.

Na teritoriji **opštine Tivat** zaštićena su sljedeća područja:

- plaža Pržna- Rješenjem o zaštiti objekata prirode („Sl. list SRCG“ br. 30/68, br 01-959) određena kategorija "rezervat prirodnog predjela".
- Tivatska solila-Rješenjem o upisu u centralni registar zaštićenih objekata prirode za Crnu Goru („Sl.list CG“, broj 70/08) određena kategorija "posebni (specijalni) rezervat prirode".
- Veliki gradski park-Rješenjem o zaštiti objekata prirode („Sl. list SRCG“ br. 30/68, br 01-959) određena kategorija "hortikulturni objekat". Opština Tivat je 2014. pristupila reviziji statusa i kategorije ovog zaštićenog prirodnog dobra. Odlukom o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra Veliki gradski park u Tivtu („Sl.list CG–opštinski propisi“, br. 04/15) određena je vrsta spomenik prirode, III kategorija–značajno zaštićeno prirodno dobro lokalnog značaja, jedna zona zaštite sa režimom zaštite II stepena, koju ograničavaju njegove administrativne granice. Za upravljača ovog zaštićenog prirodnog dobra

imenovano je preduzeće „Komunalno“ D.O.O. iz Tivta. Izrađen je i Plan upravljanja („Sl.list CG–opštinski propisi“, br. 94/16).

Tivatska solila i plaža Pržna nalaze se u zoni morskog dobra, te na osnovu Zakona o zaštiti prirode („Sl.list CG“, br. 54/16) njima upravlja JPMD. Za ova zaštićena prirodna dobra potrebno je donijeti Plan upravljanja. U toku je izrada Plana upravljanja za Tivatska solila.

U zoni morskog dobra, osim specijalnog rezervata "Tivatska solila" koja su proglašena 2008, nalazi se i 21 zaštićena plaža sa kategorijom "rezervat prirodnog predjela" proglašene Rješenjem iz 1968. godine. Imajući u vidu da za ova zaštićena područja u proteklom periodu nije bio određen upravljač, ne postoje tačno određene granice zaštićenog područja, kao i to da se njihovo stanje značajno izmijenilo poslednjih 50 godina, prije izrade Planova upravljanja, neophodno je pokrenuti postupke revizije za ova zaštićena područja u skladu sa članovima 35 i 114 Zakona o zaštiti prirode.

Kada je riječ o *nacionalnim parkovima*, sistem upravljanja zaštićenim područjima u nacionalnim parkovima funkcioniše na način što područjima upravlja JPNP koje u svom sastavu ima 5 organizacionih jedinica. Usvojeni su Planovi upravljanja 2016-2020. godina za svih pet nacionalnih parkova.

Mjera 7.14: Nastaviti istraživanja flore i faune Crne Gore, u skladu sa metodologijom i praksom koja se primjenjuje u EU

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovoditi kontinuirano od strane: JPNP, AZPŽS, MORT i MPRR.

Status: U fazi realizacije

Kontinuirano je dopunjavana baza podataka o florističkim i vegetacijskim vrijednostima nacionalnih parkova. Na osnovu prikupljenih podataka na terenu i saznanja iz literaturnih izvora, dopunjene su liste endemske, nacionalno i međunarodno zaštićene flore.

U NP „Durmitor“ započeta je akcija uklanjanja postojeće alohtone ihtiofaune koja je osnovni uzročnik nestajanja značajne, rijetke i ugrožene autohtone faune vodozemaca, koja je i dalje prisutna u pojedinim vodnim tijelima na prostoru parka. Potpunim izlovljavanjem ribe na jezerima stvoriće se preduslovi za povratak, odnosno spontano naseljavanje autohtonih vrsta vodozemaca kao što je npr. mrmoljak (*Triturus vulgaris*),

U NP „Skadarsko jezero“ sproveden je monitoring invazivnih biljnih vrsta prilikom kojeg je registrovano prisustvo 15 invazivnih vrsta sa preliminarne liste za Crnu Goru. Među njima najagresivnija vrsta je bagremac (*Amorpha fruticosa*). Terenski su obrađeni lokaliteti u plavnom dijelu sjeverne obale jezera gdje je konstatovana zabrinjavajuća raširenost bagremca koji je na zapuštenim poljoprivrednim površinama formirao čiste monokulture. Veličina površina pod bagremcem, kao i brzina širenja ove vrste je alarmantno velika, što zahtijeva uključivanje svih nadležnih institucija.

Izvršen je monitoring vodene paprati (*Marsilea quadrifolia*) u NP „Skadarsko jezero“ koja je po literaturnim podacima registrovana na lokalitetima Plavnice i Gostiljske rijeke. Realizovani monitoring je pokazao da je ova vrsta najvjerovatnije iščezla. Nastavljen je ranije započeti monitoring biljne vrste *Caldesia parnassifolia*-kritično ugrožene vrste sa

EU Direktive o staništima. Za razliku od prošlogodišnjih istraživanja, ovogodišnji monitoring nije potvrdio prisustvo ove vrste na istom staništu.

Realizovane su brojne aktivnosti vezane za monitoring ornitofaune kolonijalnih vrsta ptica, vrsta koje predstavljaju indikatore stanja, kao i aktivnosti koje se odnose na konzervaciju staništa ptica.

Utvrđena je uspješnost gniježđenja pelikana u periodu decembar 2015-jul 2016. Tokom ovog perioda, osim monitoringa kolonija direktnim osmatranjem, na platformama na kojima se nalaze gnijezda uspostavljen je i video monitoring koji je preko wi-fi signala i posebnog softvera omogućavao praćenje ovog ciklusa i na 24h nivou. Na taj način su se, kada je za to postojala potreba, preduzimale aktivnosti vezane za sprječavanje uznemiravanja populacije. Pored toga, realizovan je monitoring velikog kormorana-*Phalacrocorax carbo*, čaplje govedarice-*Bubulcus ibis*, bjelobrade čigre-*Chlidonias hybrida*, ibisa-*Plegadis falcinellus*, malog kormorana-*Microcarbo pygmeus*, a takođe, uspostavljen je i monitoring gniježđenja patke crнке (*Aythya nyroca*).

U NP „Lovćen“, izvršena je analiza uticaja posjetilaca na edukativnoj „Stazi vuka“ i vidikovcu Treštenik, gdje je u prethodnim godinama zabilježeno prisustvo 35 značajnih taksona. Zbog mogućih antropogenih pritisaka, uspostavljen je monitoring ugroženosti, a na osnovu komparativne analize podataka može se zaključiti da ovi značajni biljni taksoni nijesu ugroženi na ovoj stazi.

U NP „Prokletije“ izvršen je monitoring prisustva vrste veliki tetrijeb (*Tetrao urogallus*). Detektovano je prisustvo ove vrste na nekoliko lokaliteta - Ribljak, Babino polje (Hridski krš) Hasova Bogićevica.

Izvršen je ljetnji i jesenji monitoring i kartiranje značajne halofitske flore i vegetacije na **Ulcinjskoj solani**. Praćena je prostorna distribucija zajednice *Salicornietum herbaceae*. Ustanovljeno je prisustvo još jedne značajne halofitske vrste-višegodišnje caklenjače *Salicornia fruticosa* koja ovdje gradi zajednicu *Arthrocnietum fruticosi*. Obje zajednice predstavljaju staništa od međunarodnog značaja, shodno Direktivi 92/43/EEC o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore i predstavljaju potencijalna Natura staništa.

Kada je u pitanju ornitofauna Ulcinjske solane, u periodu jun-decembar 2016. realizovana su značajna istraživanja na ovom prostoru. Izrađen je Protokol monitoringa ornitofaune za područje Ulcinjske solane za 2016. Kao posebna aktivnost u programu, urađen je monitoring flamingosa. Urađen je jesenji monitoring ornitofaune. Utvrđeno je gniježđenje značajnih vrsta: vlastelica (*Himantopus himantopus*), obična čigra (*Sterna hirundo*), mala čigra (*Sterna albifrons*), zijavac (*Glareola pratincola*) i šarena utva (*Tadorna tadorna*), purpurna čaplja (*Ardea purpurea*), žuta čaplja (*A. ralloides*), morski žalar (*Charadrius alexandrinus*), žalar slepić (*Charadrius dubius*), noćni potrk (*Burhinus oedipnemus*), barska kokica (*Gallinula chloropus*) žutonogi galeb (*Larus michahellis*), mali kormoran (*Microcarbo pygmeus*), itd.

Realizacija IPA projekta „Uspostavljanje mreže NATURA 2000 u Crnoj Gori“ koja je otpočela u aprilu 2016. biće glavna aktivnost u istraživanju flore i faune Crne Gore, u skladu sa metodologijom i praksom koja se primjenjuje u EU za dio kopnene teritorije Crne Gore.

Mjera 7.15: Formiranje jedinstvene baze postojećih podataka o biodiverzitetu Crne Gore

Rok i nosioci: *Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovesti kontinuirano od strane APŽS.*

Status: *U fazi realizacije*

Uspostavljanje baze podataka po Nacionalnoj listi indikatora životne sredine za biodiverzitet je u finalnoj fazi, kao i baze podataka za izvještavanje prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu (EEA) za indikator Zaštićena područja.

Takođe, uz podršku IUCN-a, pokrenuta je izrada baze podataka o zaštićenim područjima u Crnoj Gori i navedena je u fazi razvoja sa očekivanim završetkom do aprila kraja 2017. Sa navedenim aktivnostima na formiranju ostalih neophodnih baza nastaviće se kroz saradnju sa donatorskim organizacijama poput GIZ-a (Njemačka organizacija za tehničku saradnju).

Mjera 7.16: Otpočeti sa uspostavljanjem Natura 2000 mreže kroz inventarisanje prostora i sakupljanje podataka, kao i validaciju aktivnosti (IPA projekat Natura 2000).

Rok i nosioci: *Rok za realizaciju mjere je 2016, a nadležni za realizaciju su MORT i AZPŽS.*

Status: *Realizovano*

Nakon završene tenderske procedure, Delegacija EU sklopila je Ugovor sa konzorcijumom predvođenim mađarskom firmom AAM Consulting za IPA projekat „Uspostavljanje Natura 2000 mreže“. Realizacija projekta otpočela je u aprilu 2016. i isti će trajati 3 godine. Navedeni projekat će biti glavna aktivnost na uspostavljanju Natura 2000 mreže kroz inventarisanje prostora i sakupljanje podataka, u skladu sa metodologijom i praksom koja se primjenjuje u EU za dio kopnene teritorije Crne Gore.

Mjera 7.17: Aktivnosti vezane za pritoku rijeke Lim:

- *Svi radovi na eksploataciji šljunka i pijeska moraju se izvoditi tako da ne izazivaju značajne izmjene morfoloških karakteristika korita Lima i pritoka, i u potpunosti zabraniti svako ugrožavanje stabilnosti korita rijeke.*
- *Sprovesti mjere unaprijeđenja kao što su poribljavanje, zaštita od posljedica erozionih voda i izrada salmonidnih objekata i uzgajališta.*
- *Spriječiti nesavjesno eksploatisanje šumskog ekosistema.*

Rok i nosioci: *Aktivnosti na realizaciji mjere neophodno je sprovesti kontinuirano, a nadležni za sprovođenje su: UIP, MPRR, MORT i lokalna samouprava.*

Status: *U fazi realizacije*

U donjoj tabeli dat je pregled mjera koje je, vezano za eksploataciju šljunka i pijeska, preduzela inspekcija za vode.

Tabela 3: Pregled mjera koje je preduzela inspekcija za vode

Izvršeno inspekcijskih pregleda:	22
redovnih inspekcijskih pregleda	11
kontrolnih inspekcijskih pregleda	5
inspekcijskih pregleda po inicijativi	6
Ukupan broj utvrđenih nepravilnosti za navedeni period:	4
Ukupan broj ukazivanja za navedeni period:	2
Ukupan broj rješenja za navedeni period:	/
Ukupan broj izdatih prekršajnih naloga za navedeni period:	2
Ukupan iznos novčanih kazni u €:	€60,00
Broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka:	/
Broj krivičnih prijava:	/

Izvor: UIP

Sprovođenje mjera poribljavanja, kao i drugih mjera unapređenja, obaveza je korisnika ribljeg fonda, s tim što se moraju pridržavati odredbi Zakona o slakovodnom ribarstvu, kao i preporuka iz Ribolovne osnove sliva rijeke Lim, koja je donešena 2006 godine. Sa druge strane, izrada salmonidnih objekata zavisi od interesovanja potencijalnih uzgajivača.

Mjera 7.18: Aktivnosti vezane za Skadarsko jezero:

- *Intenzivnija kontrola ribarskih aktivnosti na jezeru i poribljavanje,*
- *Kontrola poštovanja zakonske regulative kada je u pitanju gradnja i postavljanje objekata,*
- *Izrada ribarske osnove,*
- *Kontrola i planiranje obima turističkih posjeta.*

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovesti kontinuirano, a nadležni za sprovođenje su: JPNP, MPRR, MORT i UIP.

Status: U fazi realizacije.

JPNP, kao korisnik ribljeg fonda Skadarskog jezera (u skladu sa Zakonom o nacionalnim parkovima) ima obavezu izdavanja dozvola za obavljanje ribolova, kao i uspostavljanje ribočuvarske službe koja vrši kontrolu ribarskih aktivnosti, uz pomoć jednog poljoprivrednog inspektora koji obavlja poslove inspekcije slakovodnog ribarstva. Kada je u pitanju poribljavanje, prema Zakonu o slakovodnom ribarstvu, poslove poribljavanja vrši korisnik, tj. JPNP koje je u obavezi da se tom prilikom pridržava Zakona o slakovodnom ribarstvu koji, između ostalog, kaže da se poribljavanje može vršiti samo autohtonim vrstama ribe uz potvrdu o zdravstvenom stanju i porijeklu ribe.

U cilju kontrole ribarskih aktivnosti, zaposleni u Službi zaštite Nacionalnog parka, bili su angažovani na poslovima sprječavanja nezakonitog ribolova, kontrole i zaštite područja i dobara parka i kontroli i čuvanju ribolovnih oka Bjace, Sjerča, Vaškaut, Raduš i Karuč i kontroli turističkih brodova i posjeta turista Nacionalnom parku. Nastavljena je saradnja sa granično-pomorskom policijom i centrima bezbjednosti Podgorice i Bara.

Ribolovna osnova za Skadarsko jezero nije donešena. Međutim, kroz projekat "Zaštita i održivo upravljanje basenima Skadarskog, Ohridskog i Prespanskog jezera", koji sprovodi GIZ, urađeno je trogodišnje istraživanje stanja ribljeg fonda na Skadarskom jezeru, te se

podaci dobijeni kroz projekat dijelimično mogu iskoristiti za izradu ribolovne osnove.

Shodno Zakonu o procjeni uticaja na životnu sredinu, „Montenegro Resort Company“ kao nosilac projekta turističkog naselja „Porto Skadar Lake“ je 26. I 2015. dobio saglasnost na Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu, izdatu od AZPŽS. MORT je građevinsku dozvolu izdalo 27. III 2015. Sredinom decembra 2016. ekološka inspekcija naložila je investitoru da izvrši istraživanja u cilju utvrđivanja nultog stanja biodiverziteta. Investitor je za tu potrebu angažovao stručni tim Prirodno-matematičkog fakulteta koji je konstatovao da će zbog mirovanja vegetacije terenska istraživanja biti obavljena tokom aprila 2017, kako bi se pokrio prolječni aspekt koji je najvažniji za procjenu nultog stanja. Očekuje se da Elaborat sa procjenom stanja biodiverziteta bude urađen i predat u maju 2017.

Tokom perioda jun-decembar 2016. izdato je 6 rješenja za postavljanje privremenih objekata uz propratne urbanističko-tehničke uslove na teritoriji nacionalnog parka. U cilju suzbijanja nelegalne gradnje, podnijete su 2 prijave.

Mjera 7.19: Aktivnosti vezane za Cijevnu:

- *Zabraniti vađenje šljunka i pijeska iz kanjona rijeke Cijevne,*
- *Zabraniti i strožije kontrolisati prekomjerni ribolov, kao i korišćenje nedozvoljenih sredstava za lov ribe,*
- *Uraditi ribarsku osnovu,*
- *U smislu efikasnije zaštite od požara neophodno je uspostaviti redovno nadgledanje i blagovremeno reagovanje, te obezbijediti sistem za efikasno suzbijanje požara kao i raditi na edukaciji lokalnog stanovništva u vezi prevencije od požara.*

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere neophodno je sprovoditi kontinuirano, a nadležni za sprovođenje su: MUP, MPRR i UIP.

Status: U fazi realizacije

Mjere koje je preduzela inspekcija za vode kada je riječ o eksploataciji šljunka i pijeska navedene su u donjoj tabeli.

Tabela 4: Pregled mjera koje je preduzela inspekcija za vode

Izvršeno inspekcijskih pregleda:	21
redovnih inspekcijskih pregleda	14
kontrolnih inspekcijskih pregleda	
inspekcijskih pregleda po inicijativi	7
Ukupan broj utvrđenih nepravilnosti za navedeni period:	4
Ukupan broj ukazivanja za navedeni period:	2
Ukupan broj rješenja za navedeni period:	/
Ukupan broj izdatih prekršajnih naloga za naveden period:	/
Ukupan iznos novčanih kazni u €:	/
Broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka:	/
Broj krivičnih prijava:	2

Izvor: UIP

U skladu sa Zakonom o slatkovodnom ribarstvu („Sl. list CG“, br. 11/07) MPRR je u obavezi da u saradnji sa naučnom ustanovom donosi ribolovnu osnovu za pojedine ribolovne vode. Ribolovna osnova za Cijevnu nije donešena, te će se ovo pitanje razmortiti u narednom periodu.

Služba zaštite Glavnog grada kontinuirano vrši poslove koji se odnose na zaštitu od požara, i drugih akcidentnih i vanrednih situacija, u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i Planom zaštite i spašavanja od požara za teritoriju Glavnog grada Podgorice.

Mjera 7.20: Aktivnosti vezane za Velika plažu-Ada Bojana:

- *Zaustaviti devastaciju prirodnih staništa;*
- *Kada je u pitanju održavanje plaža, a naročito njihovog neposrednog zaleđa (dine), izbjegavati korišćenje mehanizacije za prosijavanje pijeska;*
- *Eliminisati neuređena odlagališta i trajno riješiti problem odlaganja otpada;*
- *Strogo sankcionisati ribolov nedozvoljenim sredstvima;*
- *Spriječiti nelegalno sakupljanje jedinki u komercijalne i kolekcionarske svrhe.*

Rok i nosioci: *Aktivnosti na realizaciji mjere neophodno je sprovoditi kontinuirano, a nadležna je UIP.*

Status: *U fazi realizacije.*

Shodno Zakonu o zaštiti prirode, a na osnovu Rješenja za obavljanje djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru, donesenog od strane AZPŽS, u izvještajnom periodu kontrolisana su 3 subjekta: izgradnja auto kampa na Velikoj plaži, KO Donji Štoj, Opština Ulcinj; JPMD (za izgradnju pješčanih dina na Velikoj plaži u Ulcinju) i fizičko lice Ivanović Rade (za izgradnju sportskih terena na Velikoj plaži u Ulcinju).

VIII)

Buka

*U oblasti buke u izvještajnom periodu bile su predviđene za realizaciju **2 mjere**, koje je potrebno realizovati kontinuirano. Od toga, 1 mjera je realizovana u izvještajnom periodu, dok je preostala u fazi realizacije.*

Mjera 8.1 ***Uključiti mjere zaštite od buke u fazu projektovanja građevinskih objekata, ugradnje akustične izolacije u stambenim objektima, postavljanje objekata tipa magacina, garaža i slično, između izvora i primaoca buke, izgradnja vertikalnih zaštitnih zidova duž saobraćajnica, horitkulturnim uređenjem pojasa duž saobraćajnica.***

Rok i nosioci: *Aktivnosti na realizaciji mjere neophodno je sprovoditi kontinuirano od strane lokalnih samouprava, Ministarstva saobraćaja i pomorstva (MSP) i MORT-a*

Status: *Realizovana*

U izvještajnom periodu, na osnovu Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sl. list CG", br. 51/08, 40/10, 34/11, 47/11, 35/13, 39/13, 33/14) donesen je Pravilnik o zvučnoj zaštiti zgrada ("Sl. list CG", br. 50/16.) kojim se propisuju zahtjevi koje treba da ispunjava zgrada i njeni dijelovi radi ispunjavanja uslova za zaštitu od buke, a na osnovu Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini („Sl. list CG“, br. 28/ 2011, 1/14) donesen je Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o metodama izračunavanja i mjerenja nivoa buke u životnoj sredini („Sl. list CG“, br. 17/17).

U skladu sa Zakonom o zaštiti od buke u životnoj sredini („Sl. list CG“, br. 28/11, 001/11 i 01/14), Glavni grad je u obavezi da uradi stratešku kartu buke za teritoriju Glavnog grada Podgorice. Pripremljen je projektni zadatak i opredijeljena su sredstva u budžetu Glavnog grada. Kako 2 raspisana tendera nijesu bila uspješna, za 2017. obezbjeđena su sredstva u iznosu od €40.000 i u toku je pokretanje tenderske procedure.

Konačno, tehnička dokumentacija za izgradnju poslovnih objekata koji stvaraju buku, mora da sadrži mjere za sprječavanje i smanjenje emisije buke u životnu sredinu, praćenje uticaja djelatnosti na nivo buke u životnoj sredini i druge mjere zaštite u skladu sa

zakonom. U postupku strateške procjene uticaja na životnu sredinu i procjene uticaja na životnu sredinu utvrđuju se uslovi i mjere zaštite za sprječavanje, smanjenje i otklanjanje štetnih efekata buke. Za objekte za koje se ne izrađuje procjena uticaja na životnu sredinu, organ nadležan za izdavanje građevinske dozvole dužan je da utvrdi ispunjenost uslova i mjere zaštite od buke u tehničkoj dokumentaciji.

Mjera 8.2: Kontrola nivoa buke koju emituju vozila i modernizacija javnog gradskog prevoza

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere neophodno je sprovoditi kontinuirano od strane lokalnih samouprava i MSP.

Status: U fazi realizacije

Kontrola nivoa buke vršena je kroz realizaciju Programa monitoringa buke za 2016. Modernizacija javnog gradskog prevoza nije vršena.

IX) Radioaktivnost u životnoj sredini

*U oblasti radioaktivnosti u životnoj sredini u izvještajnom periodu bilo je predviđeno za realizaciju **5 mjera**. Od toga, **3 mjere su u fazi realizacije**, dok su **2 mjere realizovane**.*

Mjera 9.1: *Predlaže se remedijacija zbog prisustva gasa radona u školama: Muzička škola „Andre Navara“, Podgorica; O.Š. „Vlado Milić“, Donja Gorica; O.Š. „18. Oktobar“ na Bioču; O.Š. „Savo Kažić“ na Barutani; i - O.Š. „Mahmut Lekić“ u Tuzima – Milješ.*

Rok i nosioci: *Rok za realizaciju mjere je 2016, a nadležni za realizaciju su MORT i MP.*

Status: *U fazi realizacije.*

MP je tokom 2016. uradilo remedijaciju u objektima JU OŠ „Savo Kažić“ Barutana, Podgorica i JU OŠ „18 Oktobar“ Bioče, Podgorica. Projekat za remedijaciju je uradio „Institut za građevinarstvo“ D.O.O, Podgorica. Radovima je uspješno otklonjena prekomjerna količina radona u objektima što su pokazala mjerenja nakon završenih radova koju je u više navrata uradio CETI. Posebna informacija o sprovedenim mjerama biće pripremljena od strane MP i MORT i dostavljena Vladi.

Vezano za ostale škole, odlučeno je da se mjerenja ponove kroz nacionalni projekat MNE9005 „Procjena i smanjenje radona u crnogorskim školama i vrtićima“, koji finansiraju Međunarodna agencija za atomsku energiju i Vlada Crne Gore. Nakon očitavanja rezultata mjerenja biće donijeta odluka o prioritetima za remedijaciju.

Mjera 9.2: *Predlaže se da se stanarima individualnih zgrada u kojima je uočeno prekoračenje nivoa za stare stambene objekte daju instrukcije kako mogu da utiču na smanjenje koncentracije gasa radona u njihovim prostorijama.*

Rok i nosioci: *Aktivnosti na realizaciji mjere neophodno je sprovoditi od strane AZPŽS, MORT i CETI.*

Status: *Realizovana.*

Ova aktivnost se kontinuirano sprovodi kroz redovni Program monitoringa radona u boravišnim prostorijama. Takođe, svi građani koji su u svojim domovima dozvolili da se postave detektori radona kroz projekat MNE9004 „Mapiranje radona u Crnoj Gori i unaprijeđenje nacionalnog sistema zaštite od radona“ informisani su o rezultatima koncentracije aktivnosti radona u njihovim domovima i preporukama za dalje postupanje. Na osnovu rezultata mjerenja radona koji su dostavili Ekspertska misija i CANU, MORT je poslalo 1095 pisama svim vlasnicima stanova/kuća u Crnoj Gori u kojima je radon mjereno.

Mjera 9.3: Završiti realizaciju Programa izrade radonske mape Crne Gore

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovoditi od strane AZPŽS, MORT i CANU.

Status: U fazi realizacije.

U periodu jun-decembar 2016. nastavljene su brojne aktivnosti u okviru nacionalnog projekta „Mapiranje radona u Crnoj Gori i unaprijeđenje nacionalnog sistema zaštite od radona“, u skladu sa planiranim zadacima i dinamikom realizacije. Održano je 5 sjednica ekspertske misije. Sve aktivnosti predviđene za 2016. kvalitetno su i na vrijeme realizovane, osim instalacije opreme za radonsku kalibracionu laboratoriju u Zavodu za metrologiju i odgovarajuće ekspertske misije, zbog kašnjenja proizvođača ove vrlo specifične i kompleksne opreme.

Rad na statističkoj evaluaciji i analizi rezultata istraživanja radona u stanovima u Crnoj Gori bio je u izvještajnom periodu veoma intenzivan. Uspostavljena je baza podataka o koncentracijama aktivnosti radona u uzorkovanim stanovima, o karakteristikama zgrada u kojima se ti stanovi nalaze i o drugim parametrima relevantnim za koncentrisanje radona u njima. Urađena je odgovarajuća statistička obrada podataka o koncentracijama radona unutar ćelija mreža 5km x 5km i 10km x 10km koje pokrivaju čitavu teritoriju Crne Gore, kao i statistička obrada podataka o koncentracijama radona po opštinama. Izvršena je procjena procenta stanova/kuća u kojima se mogu očekivati koncentracije radona iznad 100, 300, 400, 800 i 1000 Bq/m³ za čitavu Crnu Goru i po opštinama.

Urađena su 3 tipa radonskih mapa Crne Gore: 1. mapa mreže ćelija 10km x 10km sa srednjom koncentracijom aktivnosti radona u stanovima u svakoj od njih, 2. mapa koja prikazuje srednje koncentracije radona u svakoj od opština, 3. mapa koja po opštinama prikazuje procenat stanova/kuća u kojima je koncentracija radona iznad 300Bq/m³.

Shodno rezultatima istraživanja radona u Crnoj Gori, izračunata je srednja godišnja koncentracija aktivnosti radona. Na osnovu nje, procijenjena je efektivna doza kao mjera radiološke opterećenosti stanovništva Crne Gore usljed udisanja radioaktivnog gasa radona. Procjena efektivne doze urađena je uz pretpostavku da je koncentracija radona na radnim mjestima ista kao i u stanovima/kućama, kao i uz pretpostavku da 80% vremena stanovništvo provede u zatvorenim prostorima.

Radna grupa Ekspertske misije, zadužena za pripremu rješenja za unaprijeđenje regulatornog okvira koji tretira problem izlaganja radonu izradila je prvi nacrt izmjena i dopuna nacionalnog regulatornog okvira u skladu sa evropskim Direktivama i specifičnostima koje se odnose na Crnu Goru.

Na osnovu rezultata sprovedenih istraživanja radona u Crnoj Gori, analize postojeće nacionalne legislative i stanja ljudskih resursa i institucija u vezi sa radonom, kao i analize evropskih Direktiva i standarda i napredne prakse više evropskih zemalja u oblasti zaštite od radona, Ekspertski tim je pripremio i usvojio dokument „Stručni osnov za izradu Strategije i Akcionog plana za zaštitu od radona u Crnoj Gori“.

Realizovane su naučne posjete sljedećim institucijama: Joint Research Centre, Italija (posvećena izradi radonskih mapa), Autorite de Surete Nucleaire, Francuska (posvećena izradi nacionalnog Akcionog plana za zaštitu od radona), SURO, Prag, Češka (posvećena izradi regulatornog okvira koji tretira probleme izlaganja povećanim koncentracijama radona i odnosima sa javnošću). Realizovana je misija eksperata iz Švedske, posvećena analizi rezultata istraživanja radona u Crnoj Gori i konceptu Nacionalne strategije za zaštitu od radona.

U novembru 2016. realizovano je anketiranje stanovništva. Dobijeni podaci su statistički obrađeni pri čemu je stratifikacija uzorka rađena po polu, godinama, opštinama i regionu.

Mjera 9.4: Shodno Odluci o sistematskom ispitivanju sadržaja radionuklida u životnoj sredini („Sl. list SRJ“, br. 45/97) treba vršiti specifična mjerenja ^{90}Sr u vazduhu, čvrstim i tečnim padavinama, rijekama, jezerima i moru, zemljištu, hrani i vodi za piće

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovoditi od strane AZPŽS.

Status: Realizovana.

Programom monitoringa radioaktivnosti u životnoj sredini za 2016. vršeno je ispitivanje sadržaja radionuklida ^{90}Sr u vodi za piće i hrani za ljudsku upotrebu. Rezultati mjerenja biće dati u Izvještaju o monitoringu radioaktivnosti u životnoj sredini za 2016.

Mjera 9.5: Ponoviti mjerenja u vrtićima u kojima je srednja godišnja koncentracija aktivnosti radona bila preko 400 Bq/m^3 („Zvezdica“, „Proljeće“, „Bajka“, „Radost“, „Sunce“, „Pčelica“, „Leptir“, „Vrabac“) i u O.Š „Braća Ribar“, zbog velike razlike I i II mjerenja (proljeće-ljeto i jesen-zima)

Rok i nosioci: Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovesti tokom 2016. od strane AZPŽS.

Status: U fazi realizacije.

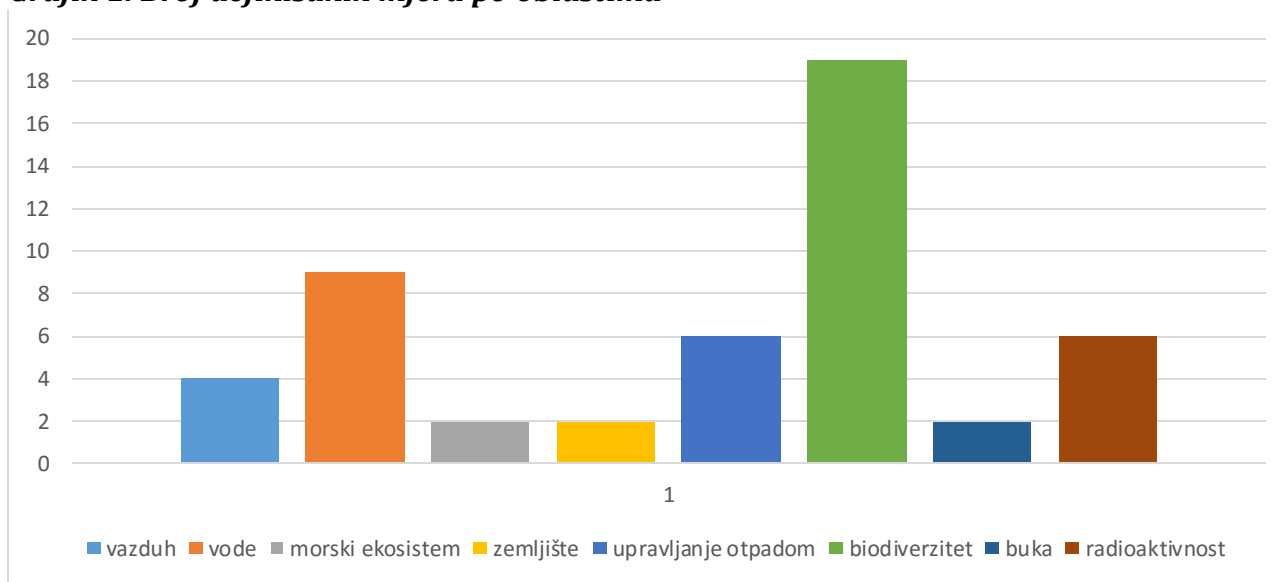
Ponovna mjerenja u vrtićima obaviće se kroz nacionalni projekat MNE9005 „Procjena i smanjenje radona u crnogorskim školama i vrtićima“, koji finansiraju Međunarodna agencija za atomsku energiju i Vlada Crne Gore. Nakon očitavanja rezultata mjerenja, biće donijeta odluka o prioritetima za eventualnu remedijaciju.

X) Zaključak

U ovom izvještajnom periodu (jun-decembar 2016.), praćene su aktivnosti na realizaciji **50 mjera** iz sljedećih oblasti: vazduh (4 mjere), vode (9 mjera), morski ekosistem (2 mjere), zemljište (2 mjere), upravljanje otpadom (6 mjera), biodiverzitet (20 mjera), buka (2 mjere) i radioaktivnost u životnoj sredini (5 mjera).

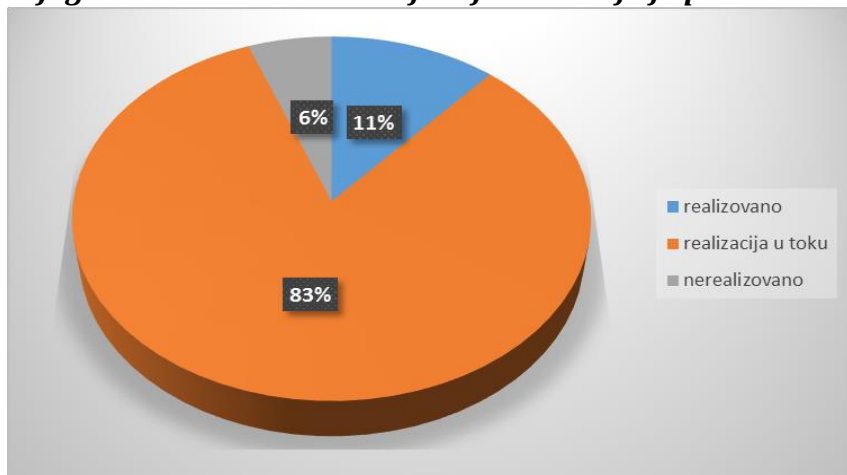
Najveći broj mjera (20) odnosi se na oblast biodiverziteta, što je i prikazano na *grafiku 1*.

Grafik 1: Broj definisanih mjera po oblastima

Od 50 mjera čija realizacija je praćena u ovom izvještajnom periodu, za 35 mjera je predviđena kontinuirana realizacija, dok je za 15 mjera rok za realizaciju 2016. Od ukupnog broja mjera za koje je definisana kontinuirana realizacija (35), 29 mjera se sprovodi, 4 mjere su realizovane, dok realizacija 2 mjere nije započeta.

Dijagram 1: Status realizacije mjera za koje je predviđena kontinuirana realizacija

Kada je riječ o mjerama za koje je predviđeno da se realizuju u 2016, 5 mjera je realizovano, realizacija 9 mjera je u toku, dok je 1 mjera nerealizovana.

Dijagram 2: Status realizacije mjera za koje je predviđeno da se realizuju tokom 2016

